

Kõik lapsed on andekad

Koolisügis '88 tõi mõndaigi uut kaasa: trimestrid, hargharidus, üldõpetus... Paraku sunnib se-nine kogemus skeptiliselt õl-gu kehitama — eks neid eks-perimente ole ennegi nähtud ning neist enamiku viljad on üsna mõrud küpsenud. On siis nüüdsest paremat lootat?

Kuna üldõpetus haarab koolilaste perest noorimad, 6-aastased, meie murelapsed, siis läksime järjekordse eks-perimendi kohta lähemat teav-et saada kahte Saaremaa kooli, kus selle õpetusega tä-navu algust tehtud.

KURESSAARE 9-KL. KOO-LIS tegi õpetaja Inna Vann kõigepealt selgeks, et üldõpe-tus üldse mitte uus leiutus polevat, hoopis taasleititud hea vana. 30. aastail rakendas seda tark koolimees Johannes Käis.

Sel suvel pakutud siis hak-kajamatele algklassiõpetajate-le võimalust Tallinnas läbi teha 2-nädalased kursused, juhendajaks Kai Võlli ja Li-lian Kivi. Kokku tuli üle Eestimaa 123 pedagoogi. Algul oldi kõhkvel ja kahevahel: sedavõrd tavapärasest erinev tundus kõneldu. Päevade ku-ludes aga tekkis huvi, taht-mine endalgi proovida.

Nüüd istume Inna Vanniga kahekesi pärastlõunaselt tüh-jas klassis ja püüan minagi selgeks saada, mis see üld-õpetus endast kujutab.

«Eesmärk on anda lapsele terviklik maailmapilt. Eraldi ainetunde ei ole; terve päev on seotud ühe teema alla. Läbivad teemad anti Tallin-nas: minu kool, minu kodu, kodukoht. Peenem alajaotus tuleb endal välja nuputada. 35-minutilise tunni jooksul võib arvutada, lugeda, laulda, joonistada jne. Õppematerjal, õpikud-töövihikud, jäi küll samaks, aga sellega võib tali-tada nagu ise õigeks pead: mittevajaliku ära jätta, alus-tada kasvõi töövihiku lõpust, ka mujalt lisamaterjali otsi-da. Raame ei ole.»

Klassis on 26 õpilast ja õpetaja Vanni arust tänavu hästi vahvad kokku juhtu-nud: väga elavad, kõigest hu-vituvad, uudishimulikud lap-sed, kellega kerge töötada, peale selle kanged laulutüd-rukud-poisid.

Üldõpetuse tsükkel kestab kaks aastat. Selle aja jooksul ei panda hindeid, ei anta ko-dus õppida — kõik tuleb koo-lis omandada. Lapsevanemail ei maksa ärevusse sattuda: näe, koolilaps küll, aga tuleb koju ja kohe õue luuslanki lööma, ei õpi koolitükke ega midagi. Kui isa-ema just ta-havad aidata, võib harjutada kümne piires rehendamist ja muinasjutte ning muid häid lasteraamatuid lugeda.

Veel üks pluss: vene keel algab üldõpetusega alustanud lastel alles kolmandal õppe-aastal. Kõigepealt ikka oma emakeel selgeks, siis tulevad võõrad keeled hiljem hõlpsa-minigi kätte. Vastasel juhul võib kokku keeta üpris oma-pärase pudru, teab Inna Vann varasemaist kogemustist ja tõi

näiteks ühe väikemehe, kes eesti keele etteütuse tões ja vaimus vene tähtedega kirja pani.(!)

Mis üldõpetuses õpetajale kõige rohkem meeldib?

«Esiteks põhimõte, millest lähtuda: kõik lapsed on mil-leski andekad, neid andeid tuleb ainult arendada. Tei-seks valikuvabadus — ei pea näpuga programmist järke ajama.»

Üldõpetus annab lootust, aga ei saanud Inna Vann jätta märkimata, et selles koo-limajas 6-aastased end küll hästi ei tunne. Magamisest ei tasu unistadagi, mängu-ruumiks seesama klassituba või siis koridor. Ei ole nurka omaetteolekuks. Seepärast on ta vanematele rääkinud, kel vähegi võimalik, ärgu jätku last pikapäevarihma, viigu pärast tunde kohe koju.

Ja-jaa, linna tingimus-tega võrrelduna tundus **TORNIMÄE 9-KL.**

KOOLI 6-aastaste klass lausa luksuslikult elavat. Tuline õi-gus sel vanaemal, kes lehetoi-metusse helistanud. soovita-des kirjutada oma kandi laste toredast koolist ja õpetajast.

Pisemate koolilaste, I, II klassi päralt on terve omaette majake suure koolimaja kõr-val. I klassi nägusad ja mu-gavad toolid-lauad, ausõna — nagu väljamaa pildiajakirjast, aga tegelikult Pärnust telli-tud ja toodud spetsiaalselt 6-aastastele mõeldud koolimöö-bel. Peale klassiruumi on ses majas laialt ruumi mängimi-seks ja puhkamiseks. Suurde majja on asja vaid söökla poolele.

Õpilasi on I klassis ka just parasjagu — 15.

Õpetaja Signe Bachman töötab koolis 6-aastastega kol-mandat aastat ja arvas selle sügise uuest õpetamisviisist:

«Tunnen end nüüd tunnis vabamalt. Vahel on tunne na-gu kodus oma laste keskel. Õpilased on mind omaks tun-nistanud. Enam ei tulda hom-mikul pisaratega, usaldatakse õpetajale oma saladusedki, pisikesed ja suured mured. Kui ära näen, et lapsed hak-kavad millestki väsima, võta-me kohe midagi muud ette. Laulda meeldib neile väga. Siin on mul abiline ka, õpe-

taja Anne Palu oskab hästi palju ilusaid laule. 7-aastased kõrvalklassis juba protestee-rivad, et miks nemad niipal-ju laulda ei saa.

Õpetajale suureks kergen-duseks on seegi, et ei ole peale sunnitud mingit kind-lat lugemaõpetamise metoodi-kat, võib ise otsustada. Noo-bid jätan küll kohe kõrvale, neid ma ei salli.

On ka võimalus, et kui osal lastest midagi juba hästi sel-ge, saadan nemad kõrvaltupa mängima ja ise tegelen nõrgematega.

Ei ole üldõpetusele seni mi-dagi ette heita.»

Sel aastal alustati Saa-remaal üldõpetuse sisse-viimisega viies koolis.

Kui kahe aasta tulemused head on, kas siis hakatakse kõikjal seda rakendama? Veel kord on sõna Inna Vannil.

«Ei usu. Kursustel rõhutati, et üldõpetus ei tohi ega saagi kunagi massiliseks kujuneda. Kõik õpetajad ei suudaks sel-lega kohaneda, näiteks autori-taarsele õpetajatüübile on nii-sugune tööstiil täiesti vastu-näidustatud. Kui pedagoog on harjunud range korraga klas-sis ja kindla programmiga, läheks tal väga raskeks. See-pärast peab õpetajale jääma valikuvabadus, võimalus hin-nata oma tahet ja suutlik-kust seda mängu kaasa teha.

Mina praegu tahan. Ei tea, mis juttu järgmisel aastal sam-mal ajal räägin. Alguses on ju endalgi põnev. Aga tööd tuleb eelmiste aastatega võr-reldes ikka topelt teha. Kogu aeg pead nuputama, kuidas parem saaks, eeskujusid pole kusagilt võtta. Pidevalt pead valmis olema ootamatusteks.

Oli päevateemaks «Minu koolitee». Kaksikud vennad räägivad, nemad näinud koo-liteel tuvi, aga tuvi joonista-misega ei tulnud kuidagi toi-me. Läksime siis kõik õue vaatama, mis nägu tuvi on.»

Lõpetuseks ütles õpetaja Inna Vann tähtsaima, mis kursustel südamele pandud: «Õpetaja peab koolipäeva lõ-petama teadmise, et iga lap-se käsi on vähemasti korra päeva jooksul tema peos ol-nud...»

RAGNA MALM

MATI OOLUPI foto